

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PÓDPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone: Rockwell 2-4904

LETO—YEAR XLIII Cena lista je \$3.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879 CHICAGO 23, ILL., TOREK, 15. AVGUSTA (AUGUST 15), 1950 Subscription \$8.00 Yearly STEV.—NUMBER 158
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918

Mogočna severnokorejska sila zbrana na fronti

Priprave za ofenzivo. Ameriške sile se umaknile z ozemlja pri Pohangu. Glavni stan generala MacArthurja priznal pretrganje zalagalne linije

Tokio. — Besednik generala MacArthurja je dejal, da je severnokorejska armada okrog 150.000 vojakov zbrana na 150 milj dolgi fronti ter pripravljena za ofenzivo. Petnajst divizij je koncentriranih ob reki Nak-tong. Čez 13.000 severnokorejskih vojakov je prekorajilo reko Nak-tong v bližini Cangjonga, 23 milj južnozahodno od Taeguja. Komunistične sile so bile ojačane na ozemlju v obsegu osmih kvadratnih milj in poglnele več enot ameriške pehotne divizije, ki so prej zasedle pozicije v hribih. Severnokorejske sile so bile ojačane tudi na severozahodni strani Taeguja in pri Waegwanu, 12 milj od Taeguja, ameriške zalagalne baze. Na severnem koncu fronte so komunisti zasedli Pohang. Tam sta dva korejska pehotna polka dvanajste divizije. Na južnem koncu fronte ameriške čete držijo pozicije, katere so zasedle v kontraofenzivi zadnje sobote. Posadka sovražnika okrog tisoč mož je obkrožena. Znamenja so, da se ne bo izmotala iz pasti. Glavni stan generala MacArthurja je priznal, da so komunistične sile pretrgale ameriške zalagalne linije v več krajih. Ameriška letalska sila skuša zabiti zagazdo med Najinom, mestom v severni Koreji na vzhodnem obrežju, in rusko mejo, 17 milj severno od tega mesta. Najin je važna luka. Omrežje mandžurske železnice se tam spaja s transsibirsko železnico. Ameriške letelce trdnjave so metale bombe na Najin. Poročilo pravi, da so razdejale več naprav in povzročile ogromno škodo.

Velike ameriške izgube v Koreji

Senator Bridges oplazil obrambni department
Hampton Beach, N. H. — "Ameriško ljudstvo bo alarmirano, kadar bo zvedelo vso resnico o naših izgubah v korejski vojni," je dejal republikanski senator Bridges v svojem govoru pred člani okrajnega republikanskega kluba. "Naše izgube v Koreji so ogromne, toda ljudstvu so prikrite." Senator je v svojem govoru udril po obrambnem departamentu in Trumanovi administraciji. "Čas je prišel, ko moramo vedeti vso resnico," je dejal. "Naših glav ne smemo zariti v pesek in se udajati upanju, da nas bo kdo rešil pred nesrečno usodo." Uradniki obrambnega departamenta so zanikali obdolžitve, da poveljstvo ameriške armade v Koreji prikriva izgube. Izjavili so, da so sorodniki obveščeni o smrti vsakega ameriškega vojaka na korejski fronti.

Bitka med vojniki in civilisti v Mehiki

Guadalajara, Mehika. — V La Resolani so se spopadli vojniki in civilisti. Dvanajst vojakov in civilistov je bilo ubitih in deset ranjenih. Spopad je sledil, ko se je Narciso Lozano uprl aretaciji. On je obdolžen sodelovanja z morilci župana v La Resolani. Lozano je bil ranjen v bitki.

Avtna unija zagrozila s stavko

Pogajanja s Ford Motor Co.

Detroit, Mich. — Krajevna avtna unija, ki reprezentira delavce v tovarnah Ford Motor Co., je zapretila z otkicem stavke, če bo njena zahteva za zvišanje plače odbita. Izjavila je, da je zahteva upravičena, ker se življenjski stroški dvigajo. Unija je pozvala kompanijo, naj se odloči za pogajanja v smislu sklenjene pogodbe. Besednik kompanije je dejal, da uradniki še niso vzeli v pretres zahteve unije. Ken Bannan, direktor unije, je izjavil, da pogodba dovoljuje obnovno pogajanje o zvišanju plače, ako se obe stranki zedinita o tej zadevi. Bannan je dejal, da bo stavka oklicana, če bo zahteva zavrnjena.

Dotok jekla v vzhodno Nemčijo

Berlin. — Ameriški krogi poročajo, da je vzhodna Nemčija dobila iz zapadne Nemčije velike količine jekla v zadnjih šestih mesecih. Vrednost jekla se ceni na tri milijone dolarjev; bilo je vtihotapljeno v vzhodno Nemčijo, ki je pod sovjetsko okupacijo.

Klavniški delavci za minimalne mezde

Chicago (FP) — Unija klavniških delavcev CIO zahteva, da klavniške družbe plačajo svojim delavcem minimalno mezdo \$50 na teden in druge ugodnosti. Daje unija zahteva, da družbe odpravijo priganjaški sistem v klavniceh ter da jamčijo delavcem odslovljene odpravnine, čim jih odslovljivo vsled uvajanja novih strojev. Zadevne zahteve je unija objavila v svojem mesečniku.

Družbe morajo izvajati pogodbe

Portland, Ore. (FP) — Unija oblačilnih delavcev ADF je prisilila delodajalce, da morajo izpolnjevati določbe unijske pogodbe glede prispevkov v blaginjski sklad in nekaterih drugih določb, katerim so se družbe skušale izogniti.

Izredno zasedanje britskega parlamenta

London. — Predsednik delavske vlade Clement Attlee je po seji članov svojega kabineta sklical izredno zasedanje parlamenta. Pričelo se bo 12. septembra. Poslanci bodo razpravljali o vojaških načrtih in mednarodni situaciji. Parlament je sedaj na poletnih počitnicah. Možnost je, da bo parlament na izrednem zasedanju sprejel načrt, da se vojaška služba podaljša na dve leti.

EVROPSKI SVET ZA USTANOVITEV SKUPNE ARMADNE

Načrt bo predložen državam v odobritev

Strasbourg, Francija. — Winston Churchill, vodja britske konservativne stranke, in politični voditelji devetih drugih zapadnih evropskih držav so se na zborovanju Evropskega sveta izrekli za ustanovitev skupne armade in poveljstva. Churchill je dejal, da bi se zapadna Evropa z ustanovitvijo skupne armade zaščitila pred možno rusko agresijo. Posvetovalna skupščina Evropskega sveta je odobrila načrt z 89 proti petim glasovom, 27 delegatov pa se je vzdržalo glasovanja. Skupščina ne more ustanoviti skupne armade in ne obrambnega ministristva. Njene funkcije so omejene na priporočila. Dva bivša francoska premierja — Georges Bidault in Paul Reynaud — sta podprla načrt. Francoski zunanji urad v Parizu je komentiral načrt. "Kar je Churchill predlagal, je izvrstno, toda načrt bi morale uveljaviti podpisnice atlantskega pakta, ne Evropski svet," pravi zunanji urad. "Ustanovitev kombinacije obojih sil zapadnega sveta je odvisna od Amerike in Kanade, ki ne moreta postati člani Evropskega sveta, obe sta pa vključeni v atlantskem paktu." Načrt ustanovitve skupne armade bo predložen v odobritev parlamentom Velike Britanije, Francije, Italije, zapadne Nemčije, Holandije, Belgije, Luksemburške in Turčije. Italijanska delegacija je soglasno odobrila načrt. Gotovo je, da ga bo podprla tudi vlada premierja Alcida de Gasperija. Irska in skandinavске delegacije so bile proti načrtu. Reprezentanti britske delavske vlade so se razdvojili glede načrta. Nasprotniki so argumentirali, da je nejasen, pomanjkljiv li da je šla posvetovalna skupščina preko meje svoje oblasti, ko ga je odobrila. Paul-Henri Spaak, vodja belgijske socialistične stranke in predsednik skupščine, je podprl načrt. Na sestanku s časnikarji je naglasil, da je ustanovitev skupne armade potrebna.

Amerika naslovlila protest Izraelu

Washington, D. C. — Amerika je naslovlila protest izraelski vladi v Tel Avivu, ker je prepovedala predvajanje filmov o vojni v Koreji v gledališčih. Prepoved je sledila demonstracijam komunistov. Slednji so tudi kritizirali vlado, ker je obljubila zdravniško pomoč ameriškim vojakom v Koreji.

Vlada hoče vreči komuniste v ječo

McGrath zahteva preklic poročstva

New York. — Vlada je storila korake za preklic poročstva \$260.000, pod katerim je sedaj na svobodi deset voditeljev komunistične stranke. Vsi so bili na obravnavi pred federalnim sodiščem v oktobru lani spoznani za krive zarote z namenom strmo-glavljenja ameriške vlade in obsojeni v zapor. Obsodbo je izrekel federalni sodnik Harold R. Medina. Federalni justični tajnik McGrath je naznanil, da je peticija za preklic poročstva pred federalnim apelatnim sodiščem v New Yorku. Vlada je zavzela stališče, da so obsojeni komunisti izgubili pravico do poročstva s svojim obnašanjem. Eugene Dennis, tajnik komunistične stranke, je že v federalni jetnišnici. Na dvanajst mesecev zopora je bil obsojen 12. maja na obtožbo žaljenja kongresa. On se ni hotel pokoriti pozivu, da mora nastopiti pred kongresnim odsekom, ki preiskuje neameriške aktivnosti. Dasi je sodnik Medina zavrnil apel obtožencev za položitev poročstva, je nekaj dni pozneje federalno apelatno sodišče dovolilo poročstvo. Odvetniki komunistov so naznanili, da bodo tirali zadevo pred najvišje federalno sodišče. Zdaj so na svobodi voditelji komunistične stranke Benjamin J. Davis, Gilbert Green, Jack Stachel, John Gates, Gus Hall, Irving Potash, John Williamson, Carl Winter in Henry Winston. McGrath je dejal, da je odločitev glede preklica poročstva padla na konferenci med njim in I. H. Saypolom, federalnim pravnikom v newyorškem distriktu.

Truman obsodil rusko obstrukcijo

Washington, D. C. — Predsednik Truman je obsodil rusko obstrukcijo na seji varnostnega sveta Združenih narodov, ki je blokirala diskuzije o korejskem problemu. Na konferenci s časnikarji je naglasil, da se bo Amerika še nadalje pogajala o mednarodnih zadevah preko Združenih narodov, ne pa s Kremeninom. Truman je ponovno zavrnil idejo glede osebnega sestanka s Stalinom v svrhu razprav o končanju konflikta med zapadom in vzhodom. Časnikarji so ga opozorili, da je Trygve Lie, generalni tajnik Združenih narodov, sgerural razgovore med vodilnimi državnikmi veselih. Truman je dejal, da se ne bo udeležil konference s Stalinom in načelniki drugih držav. Predsednik je bil vprašan, kaj misli o ameriških vojnih operacijah v Koreji. Odgovoril je, da popolnoma zaupa generalu MacArthurju in da deli optimizem z njim in vojaškimi svetovalci, ki trdijo, da se je položaj izboljšal in napovedujejo zmago ameriškega orožja.

Finski tovorni parnik spet preiskan

Boston, Mass. — Finski tovorni parnik Hamina je bil ponovno preiskan, preden je pristal v tukajšnji luki. Prejšnji teden je bil preiskan v bližini Philadelphije. Ameriški carinski uradniki so izjavili, da je bla preiskava odrejena v interesu narodne zaščite.

Vloga Jugoslavije v ravnovesju moči Evrope

Vojna v Koreji potisnila nove probleme v ospredje. Gradnja novih tovarn in poslopj v razmahu

Belgrad. — Vloga Jugoslavije v ravnovesju moči Evrope bo morala biti ponovno ocenjena v prihodnjih mesecih kot posledica novih notranjih in zunanjih problemov, katere je potisnila na površje sedanja faza napetosti med Ameriko in Sovjetsko unijo in vojna v Koreji. Očitno je, da Amerika ne bo nudila velike ekonomske in finančne pomoči Jugoslaviji, ker se je odločila za vojaško in industrijsko mobilizacijo. Jugoslavija je dobila znatno pomoč od ameriške izvozne in uvozne banke v obliki dveh posojil v vsoti \$40.000.000. Ta denar je dobila pred izbruhom vojne v Koreji. Dobila je tudi kredite od Velike Britanije in drugih držav, s katerimi je sklenila trgovinske dogovore. To ji je omogočilo kupovanje strojev in surovega materiala v tujini. Prošnja jugoslovanske vlade za posojilo \$25.000.000 je pred mednarodno banko za rekonstrukcijo. Direktorji banke so izjavili, da bo Jugoslavija dobila posojilo, ko bodo nekatere ovire odstranjene. Jugoslavijo je letos zadela huda suša, ki je povzročila veliko škodo.

Zahtevajo odpoklic kongresnika

Lanahan napadel zamorskega zastopnika
New York (FP) — Zastopniki 28.000 trgovskih klerkov so pozvali predsednika Trumanu in kongresnika Sam Rayburnu, predsednika nižje zbornice, naj storita potrebne korake za odpoklic kongresnika Hendersona Lanahana, demokrata iz Georgije. David Livingston, predsednik unije trgovskih klerkov, pravi v pozivu, da je kongresnik Lanahan na zaslišanju sramotno opsoval Williama Pattersona, tajnika kongresnih civilnih pravic, kateremu je rekel, "da je sin črne psice." Lanahan je poleg tega grozil Pattersonu, da mu bo glavo razbil, ako se ne pobere iz zborovalne sobe. Poziv za odpoklic Lanahana je podpisal tudi Nicholas Carnes, predsednik unije trgovskih pomočnikov. V pozivu je rečeno, da se je Lanahan s svojim prostaškim obnašanjem izkazal za nesposobnega, da bi bil še nadalje član zveznega kongresa. Kongresnik Lanahan je znan sovražnik zamorskega ljudstva. Njegova politična preteklost v Georgiji, ki je gnezdno ohaljenih fašističnih klanovcev, se očituje v njegovih strastnih plemen-skih predsodkih, katere ob vsaki priliki javno izpričuje.

Britanija drži bojne ladje v rezervi

London. — Zdaj je bilo razkrito, da Velika Britanija drži 400 bojnih ladij vseh vrst, tri četrtine svoje pomorske sile, v rezervi. Bojne ladje so v lukah. Skorje vse so moderne, ker so bile zgrajene v zadnjih enajstih letih. Ustanovljeno je bilo neodvisno poveljstvo za bojne ladje v rezervi.

Dva kitajska nacionalista ustreljena

Taipei, Formosa. — Dva kitajska nacionalista sta bila ustreljena na obtožbo, da sta imela zveze s komunisti. To sta bila polkovnik Lin Sen in major Wang Cengcin.

Hitler in Mussolini sta se strašno začudila, ko je senat diktatorju Francku dobrodušno naklonil 100 milijonov dolarjev, dočim o tej lepi nagradi španskemu krvniku nižja zbornica še ni glasovala in državni tajnik ji nasprotuje.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLAVILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNKE JEDNOTE Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narečnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za štiri leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Naslov na vse, kar ima stik z listom: PROSVETA 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Potovanje po zapadu

Chicago. — Namenil sem se opisati moje počitnice, ki so trajale štiri tedne.

V soboto, 1. julija, sta se pri nas ustavila nečakinja moje žene mrs. Osek, njen mož in njuna hčerka iz Milwaukeeja. V nedeljo, 2. julija, na vse zgodaj zjutraj pa smo se z avtomobilom odpeljali proti sončni Californiji.

Najprvo smo se ustavili v Virgenu, Ill., pri družini Wagner. Mrs. Wagner je sestra moje žene. Tu smo se prav dobro okrepčali in se malo zalili z dobro kapljico, za kar najlepša hvala. Pri Wagnerjevih smo tudi prenočili, zgodaj zjutraj pa se odpeljali proti St. Louisu, Mo. Videli smo lepe farme. Peljali smo se tudi preko reke Mississippi po mostu, ki je dolg eno miljo.

Iz St. Louisa smo nadaljevali pot proti Kansasu, kjer smo se malo ustavili in okrepčali, potem pa naprej do Oklahome. Peljali smo se dolgo časa skozi prerije. Ti kraji so bolj pusti in nerodovita zemlja. Videli pa smo veliko oljnih vrelcev. V tej državi smo prespali v turističnih kabinah, drugi dan pa šli naprej v državo Texas, kjer smo videli velike ranče. Nato smo se peljali skozi Novo Mehiko, kjer smo se malo odpočili in okrepčali s hladnim pivom in "zelezno". Ta država nima rodovitnih polj; v njej je naseljenih veliko Indijancev, kateri imajo hiše kar z blatom obmetane.

Dospeli smo v Arizono. To je čudovita dežela. Videli smo dosti zanimivih stvari. Vozili smo se nad 300 milj skozi samo puščavo. Raste le neke vrste borovce. Na vseh straneh vidiš same hrube in pesek. Vozili smo se približno 75 milj okrog hriba, kateri se dviguje 7,000 čevljev nad morsk gladino. V teh krajih so drevesa "okamenela". Zunanaj se lesena skorja, znotraj pa kamen vseh barv. Tu vidiš razne starodavne stvari, velikanske gore in doline. Te kraje pride pogledat vsako leto na tisoče turistov. Pomlad se tu prične meseca septembra.

Po dolgi vožnji smo dospeli do rojaka Štefana Goloba. On je star naseljenc, doma iz Slovenske Bistrice. On je bil profesor na univerzi, sedaj pa ima svoj laboratorij in raziskuje razne bolezni. Ima veliko akrov zemlje. Ko smo stopili v njegovo hišo, sem zagledal našo Prosveto. On nam je veliko razkazal in gostoljubno postregel, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

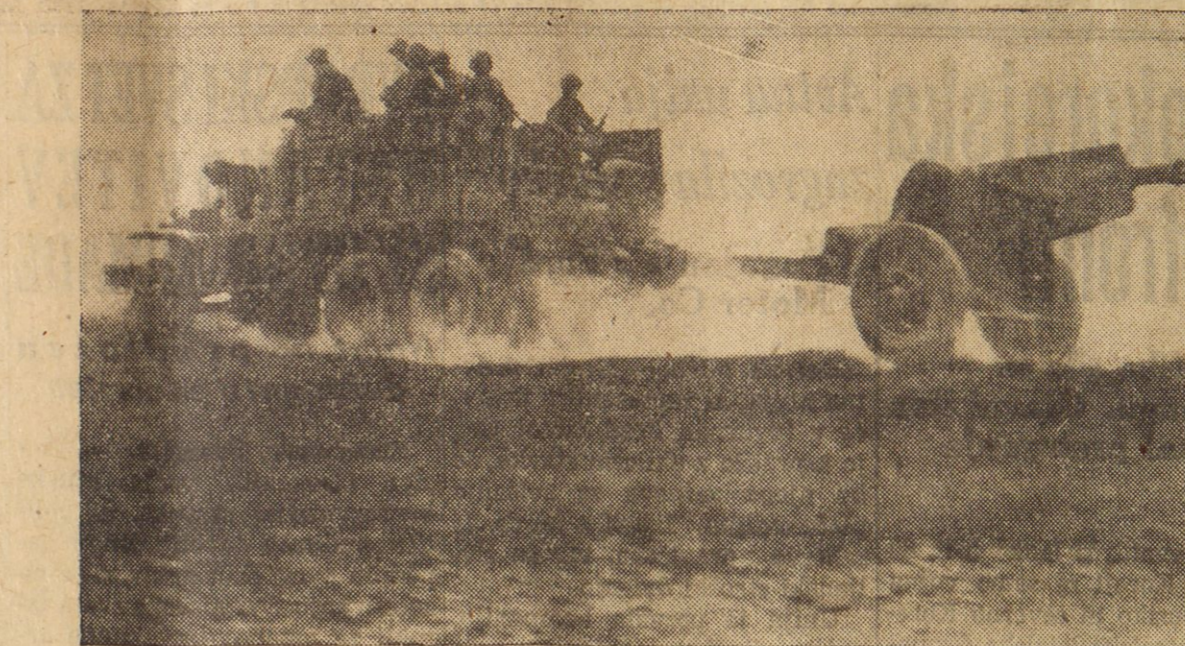
Bili smo tudi v Mehiki, kjer smo videli, da je narod bolj reven. Nakupili smo si nekaj spominkov in tudi nekaj "žgane" pijače. Blago je bolj poceni. Naj še omenim, da smo videli v Arizoni 150 let staro cerkev, dalje smo videli podzemsko jamo, ki sliči Postojnski jami. Ogledali smo si tudi Boulder Dam. Vse je zgrajeno iz cementa. Tu teče Colorado River. Peljali smo se z dvigalom 528 čevljev globoko, kar je približno toliko kot poslopje, ki ima 44 nadstropij. Bili smo tudi v Grand Canyonu, kjer smo videli veliko zanimivega.

Iz Arizone smo se odpeljali proti Fontani, Calif., kjer so nas željno pričakovali prijatelji in znanci. Dne 11. julija zvečer smo dospeli k Franku in Tonetu Videgarju. Bilo je veselo svidenje. Tone Videgar nas je takoj drugi dan odpeljal po Fontani na obiske k bivšim Čikažanom. Ogledali smo si tudi velike oranže in citronske nasade, vinarne itd. Videli smo sode, ki držijo 2,200 galonov.

Odpeljali smo tudi proti Catalini Islandu, ki je na Pacifiku. Na otok smo se peljali z ladjo, ki je vozila dve uri in pol. V

mu početju z obeh strani. To je moje osebno mnenje, in se mi tudi dozdeva, da bom šel radi tega v zapor. Toda nikjer ni postalo, ki bi prepovedovala, da bi posameznik ne smel imeti osebnega mnenja.

Bridges je srečen v tem, ker ima bojevito in zvesto ženo. Po njegovi odvedbi v zapor je pred časnikarji dejala, "da je vesela, ker ni padel na kolena. Njegova prepričanja pomenijo toliko, da gre rajne v zapor kakor pa se jim odpovedal." Žal, da so danes taki značaji zelo redki.

Slika kaže ameriško topniško posadko v južni Koreji, ki vleče 105 mm. howitzer-top na bojno fronto v bližini Hamčanga.

Odmevi knjižne kampanje Progresivnih Slovencev

Cleveland. — Tekom preteklega meseca je knjižni kampanjski odbor Progresivnih Slovencev prejel večje število pisem iz raznih krajev Slovenije, v katerih izražajo predstojniki raznih učnih in znanstvenih institucij toplo zahvalo vsem ameriškim Slovincem, ki so kakorkoli sodelovali pri tej kulturni akciji in omogočili tamkajšnjemu učiteljsstvu dobavo strokovnega učnega materiala.

Kakor so jim navdse dobrodošle prejete knjige, prav tako jih radostno preseneča velikodušna naklonjenost, ki jo pošten ameriški Slovenec kljub dolgoletni odsotnosti izkazuje svoji rodni zemlji.

Naslednji odstavek iz njihovih pisem predstavljajo verodostojno izpričevalo, koliko jim pomeni naša kulturna akcija in naj obenem služijo v priznanje vsem, bodisi društvom ali posameznikom, ki so odgovorni za dosežani uspeh knjižne kampanje:

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Kemični inštitut. Dr. Maks Samec: "Pred dnevi je naš inštitut prejel 20 kemičnih knjig, ki so bile poslone od slovenskih Progresivnih žena Amerike na naš naslov. Zahvaljujemo se Vam za ta dar prav pristočno, saj zveni iz tega dejanja ljubezen do slovenske zemlje in do našega ljubelega naroda. Poslane knjige nam bodo dobro koristile. Prosim Vas, da sporočite našo zahvalo vsem posameznim darovalcem, ki so na tako lep način počastili spomin svoje domovine. Prejmite zagotovilo naše radosti in našega zadovoljstva."

Bakteriološki oddelek Veterinarskega znanstvenega zavoda, Ljubljana. Dr. Franc Rigne: "V imenu našega oddelka se Vam najlepše zahvaljujem za poslano najnovijejšo izdajo knjige veterinarske bakteriologije. Rabil jo bomo še s posebnim veseljem v zavesti, da je to dar Progresivnih Slovencev v Ameriki. Upamo, da tudi drugič, kadar bo potreba, ne bomo zastopj prosili potrebnih nam knjig in revij."

Gradbeni oddelek, Hidrotehnični odsek univerze v Ljubljani. Ing. univ. prof. E. Kovačič: "Navdušeni nad Vašo idejo, da nas boste s knjigami in revijami obveščale o najnovijem v gradbeni stroki. Teško bi bilo izraziti kakšno veselje in ponos nas navdajata ob dejstvu, da

Ob zaključku pa se še enkrat prav lepo zahvaljujemo za gostoljubnost in postrežbo vsem tretim Videgarjevim bratom in njihovim družinam in še posebej Tonetu, ki nas je vozil po Californiji. Mrs. Stone se zahvaljuje za oranže, kakor tudi najlepša hvala vsem fontanskim rojakom in prijateljem, s katerimi smo se skupaj zabavali. To potovanje mi bo ostalo v trajnem spominu. Prav lepe pozdrave vsem fontanskim rojakom! Ed. Arko

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Persekucija Bridgesa

Persekucija znanega levičarskega delavskega voditelja Harryja Bridgesa s strani justičnega departamenta je dosegla novo višino. Kakor znano je bil Bridges pred par meseci spoznan za krivega, da je pri dobavi državljanstva lagal, ko je dejal, da ni bil nikdar član komunistične stranke. Potem je bil na svobodi pod \$25,000 varščine, obsojen na pet let zopora in povrh mu je sodnik vzel tudi državljanstvo. Zdaj je brez domovine, ker je avstralska vlada izjavila, da tudi avstralski državljan ni več, odnosno ne more več postati. Zadnje dni mu je isti sodnik razveljavil varščino in ga poslal v ječo, češ da je "preveč nevaren Ameriki," da bi v teh časih ostal na svobodi. Proti obsodbi je namreč vložil priziv, kakor tudi proti najnovnejšemu odloku sodnika G. B. Harrisa, ki jo predsedoval tudi večmesčni obravnavi.

Harry Bridges je predmet persekucije s strani justičnega departamenta že zadnjih 15 let — odkar je leta 1933-34 vodil viharo stavko pomolških delavcev na zapadni obali in bil potem zelo učinkovit pri organiziranju drugih delavcev. Vsled tega je justični departament, odnosno urad za naseljevanje in naturalizacijo proti njemu naperil deportacijsko postopanje, češ da je član "subverzivne" organizacije — komunistične stranke. Ker s tistim postopanjem ni uspel, je potem naperil proti njemu drugo deportacijsko postopanje, katero pa je zvezno vrhovno sodišče ponovno zavrglo. Eden od vrhovnih sodnikov je tedaj dejal, da je Bridgesov primer eksemplarni dokaz "o krivivnosti človeka proti človeku."

Da je bil Harry Bridges trn v peti delodajalskim interesom na zapadni obali, kakor tudi reakcionarim unijskim voditeljem, je bilo že dolgo znano; toda nihče ni mogel položiti prsta na njegove pravice omreževalce — nihče do zadnjega časa.

Kakor poroča tednik National Guardian, je prošlega junija v Londonu razkril vsa ogabna persekucijska igra neki 50-letni angleški mornar po imenu James M. Stewart, na zapadni ameriški obali znan kot John E. Ferguson. V zapriščeni izjavi pravi, da je bil kot unijski uradnik eden glavnih zarotnikov in omreževalcev proti Bridgesu — za denar seveda! Kar je važnejše, on v dolgi izjavi pripoveduje, kdo je bil v ozadju te gonje. Naštevava imena, kraje, datume, koliko denarja je kdo prejel in kdo ga je dal, kdo krivo pričal, kdo grozil pričam, kdo spionaril v unijah in kako delodajalci posegajo v notranje unijske zadeve, odnosno koga imajo na plačilni listi. Kakor pravi Stewart-Ferguson, so v tej zaroti sodelovali:

Uradniki American Hawaiian ter Luckenbach Steamship kompanij, Matson Navigation Co., Columbia River Packing Assoc., A. C. Mattei, predsednik Honolulu Oil Co.; Dave Deck, notorični carvozniki unije na zapadu; Harry Lundeberg, zagrižen Bridgesov nasprotnik in predsednik Pacifistične mornarske unije, J. B. Ryan, bivši predsednik Pacific American Steamship Assoc.; Harper Knowles, profesionalni "redbaiter"; odvetnik Stanley M. Doyle, ki se ukvarja z antidelavsko špijonažo; John J. Keegan, policijski kapetan v Portlandu; John P. Boyd, načelnik zveznega imigracijskega urada; dva krivoprisežnika, katerih se poslužuje justični departament pri persekuciji Bridgesa.

Na Harryja Bridgesa so se spravili prvič, ker je nepodkupljiv, kar priznavajo odprto delodajalci v San Franciscu, drugič pa, ker je bojevit in radikalen. S svojimi kolegi vred je tudi ustvaril eno najbolj demokratičnih unij v tej deželi — članstvo imela veliko več besede in pravic nego pa v konservativnih unijah, katerih voditelji se stalno odevajo v plašč demokracije in antikomunizma.

Ko je Bridgesov obrambni odbor dobil v roke Stewart-Fergusonovo zapriščeno izjavo, dolgo 76 tipkanih strani, je naznanil, da bo vložil tožbo za novo obravnavo. Istočasno se je oglasilo par senatorjev, ki so zahtevali od justičnega departamenta, da izposluje od sodišča umaknitev varščine in takoj pošlje Bridgesa v zapor, češ da je — "prenevaren". Ampak justični departament ni potreboval tega opomina, kajti je senatorjem povedal, da "že deluje" na tem.

"Justični departament in imigracijski urad," pravi Bridgesov obrambni odbor, "sta v desperatnosti zato podzvela to akcijo, ker sta izvedela, da bo vložil predlog za novo obravnavo na podlagi novoodkritih evidenc, ki razgalja to omreženje in pokazuje imigracijski urad kot korumpirano, unijsko-razbijalno agencijo, ki je izpostavljena kongresni preiskavi. V prizadevanju, da prepreči to razgaljenje, skuša justični departament takoj vreči Bridgesa v zapor, poslušujoč se pri tem vojne histerije."

Justičnemu departamentu je to uspelo in je bil Bridges takoj po zaključku štiridnevne obravnave odpeljan v zapor. Sodnik Harris je dejal, da ga je zato poslal v ječo, "ker ni nikdar dvomil, da je bil Bridges član komunistične stranke, in sicer eden najbolj važnih članov."

Bridges ves čas to odločno taj, in tudi justični departament ter imigracijski urad nista tega na nobeni obravnavi, katerih je bilo že več, dokazala z neizpodbitimi dokazi. Vsi "dokazi" so v tem, da je Bridges radikalen, bojevit in nepodkupljiv delavski voditelj, ki je koketiral tudi s komunisti in prejšnja leta sledil njih liniji, ter na izjavah plačanih pa podkupljenih prič več kakor dvomljivega karakterja — večinoma bivših komunistov Cvetičeve sorte, ki so stopili v službo justičnega departamenta.

Toda zadnjih par let Bridges več ne sledi komunistični liniji, kajti proti sedanji ruski zunanji politiki se je že večkrat kritično izrazil. To je storil tudi na zadnji obravnavi v zvezi s korejsko vojno.

"Imam pomisleke, kdo je začel vojno v Koreji, kakor tudi, če je res prišlo do invazije — če morejo Korejci invadirati Korejo. Priznavam, da so severni Korejci prekoračili 38. vzporednico. Vem to, da so v ozadju Rusi. Vem tudi to, da severne Korejce oborožujejo Rusi in da jim celo dajejo direktive. Jaz sem proti take-

no zahvalo. Pošiljamo vsem ameriškim Slovincem prav lepe pozdrave, iz Maribora."

1. Gimnazija v Kranju. Ravnatelj M. Mohar: "—Vse poslone knjige nam bodo zelo koristne in jih bomo s pridom uporabljali; zlasti smo se razveselili enciklopedije v 10 zvezkih, slovarja in slovnice. Vaša ljubezniva skrb, ki ste nam jo s to pošiljko izkazali, nas je globoko ganila, ker smo ob njej začutili, da v Vas še bije plemenito slovensko srce. Prejmite našo najpristrčnejšo zahvalo za vse poslone knjige, še bolj pa za topla čustva povezanosti, ki jih gojite do nas in naše mladine, ter do naše mlade socialistične države. Naj zaključimo pismo s ponovno zahvalo tistim, ki so prispevali za knjige in organizirali to akcijo. Pošiljamo vsem tople pozdrave iz rodne dežele in naše Gorenjske."

Metalurška industrijska šola, Jesenice. Direktor Slavko Smolej: "—Tem potom se Vam osebno, odboru Progresivnih Slovencev in vsem posameznim darovalcem ponovno najpristrčneje zahvaljujemo za prelopo zbirko knjig in Vam pošiljamo iz starega kraja spoštljive prisrčne pozdrave."

Šola za gozdarstvo, Črnomelj. Andrej Petek, upravitelj: "—Ta knjižni dar je za nas velika dragocenost, ki jo bomo uvrstili v našo knjižnico in črpali iz nje pridobivte ameriške pedagogike. Mi smo ravno v obdobju, ko iščemo v pedagogiki novih poti. In prav zato je potrebno, da spoznamo sisteme in metode raznih narodov ter osvojimo njihove najboljše pridobitve. Na ta način bo naša pot v šoli uspešnejša, na ta način bomo tudi več prispevali k izgraditvi naše domovine, ki ji bomo z novim delom lahko več nudili. Ameriškim rojakom se prav lepo zahvalimo za njihovo poštvovalnost, agilnim Progresivnim Slovincem pa za njihov trud pri tej akciji, ki je tako odlično uspela."

Tehnična visoka šola za rudarstvo in metalurgijo, Ljubljana. Prof. dr. ing. M. Žumer: "Vse knjige, ki jih je zbrala organizacija Progresivnih Slovencev za našo šolo smo dne 19. junija v redu prejeli. Iskrena hvala za dragoceni dar. Celotnemu odboru in vsem darovalcem se prisrčno zahvaljujemo za veliko poštvovalnost in naklonjenost, ki ste jo že ponovno izkazali našemu oddelku..."

Stomatološka fakulteta (Dental Clinic), Ljubljana. Prof. dr. Jože Rant: "Ob prejemu knjig iz Amerike od naših rojakov smo Vam dolžni izreči našo najglobljo zahvalo za velikodušni dar. Zagotavljamo Vas, kakor tudi vse članice vaše organizacije, da bomo uporabili poslone knjige in revije za naše dijake na strokovnih šolah. Posebej smo se zahvalili dr. Furlanu za njegov prispevek, ker smo mu v pismu kot strokovnjaku v kratkih vrstah prikazali naša stremeljenja na poti šolanja zobozdravniških kadrov."

Vse te zahvale oziroma potrdila se nanašajo na štiri pošiljke, skupno 71 zabojev, ki so sredi junija srečno prispele v Ljubljano in bile pod nadzorstvom dr. Mirka Rupla takoj razdeljene na označena mesta. Te dni pa je naknadno odšlo iz Clevelanda na pot v Slovenijo nadaljnjih 41 zabojev knjig in Ljubljani se s tem obeta ponovna senca in ne bo dolgo, ko nas bodo dosegli topli odmevi.

Kakor hitro bo imel odbor sestavljen s z.n.a.m. darovalcev knjig v zadnji pošiljki, ga bo točno objavil. Potniški trdniki Kollander v SND pa želimo izreči toplo zahvalo, ker nas stalno oskrbuje s potrebščinami za povezavo zabojev kot lepenco in vrvice, in sicer brezplačno. Ta gesta naklonjenosti pa zlasti imponira članom našega ekspedicijskega oddelka.

Knjižna kampanja Progresivnih Slovencev je še v teku in odbor prijazno vabi vse na sodelovanje.

Josephine Petrič, tajnica

Jakob Malik (desno), ki predseduje sejam vrhovnega sveta Združenih narodov; na levi je Trygve Lie, generalni tajnik ZN.

NEKAJ SPOMINOV NA DRAGOTINA KETTEJA

Dr. Niko Županič

Stari morajo umreti, mladim pa se smrt pripeti—modruje belokranjsko ljudstvo. To pomeni, da mladi ljudje izjemno umirajo, a stari nas morajo breizjemno zapustiti za večne čase. Za starimi ne žalujemo tako silno, ker so se izživeli in oddolžili ukazu narave—oni pripadajo preteklosti. Na

pesnikov sošolec in tihi tekmeč pri Angeli, dr. Anton Šaplja, ki se ni odzval niti leta 1942, ko sem ga zadnjikrat prosil za informacije. V Novem mestu so mi pravili, da je Kette tam mnogo občeval s poznejšim pisateljem Milanom Pugljem in da je hodil k nekim damam (Mira Wagner?) spiritizirant, a kaj bolj natančnega o tem nisem izvedel. Vsekakor pa govori mistika nekega dela Kettejevih pesmi za verjetnost pesnikovega obiskovanja spiritističnih sej.

Za profesorja slovenščine v VII. in VIII. razredu je imel Kette Ivana Poljanca (1844-1899), po rodu s Štajerskega, ki ni svojega nadarjenega učenca nikdar razumel, niti ga ni umel ceniti in mu zato seveda tudi ni dal najvišjega reda v spričevalih. Njegova metoda poučevanja je bila čudna in pomanjkljiva. Pogostoma je dijakom pripovedoval o mojstru slavistike Francu Miklošiču in se je ponašal s tem, da je bil njegov učenec. Bil pa je vnet slovanofil romantičnega kova in se je pečal s srbsko ljudsko poezijo. V slovenski jezik je preložil dolgo epsko pesem "Zelitev Maksima Crnojeviča". Mož je imel o kulturnem življenju zaostale nazore in malo smisla za leposlovje in znanstvo. Za nagrobni kamen tu je verjetno tedanji gimnazijski ravnatelj in pisatelj dr. Franc Detela zložil verz, ki po svoji maniri nekam sponinjajo na epitaf na Vergilijevem grobu v Partenopeju:

MI ZIBELKO ŠTAJERSKA, KRANJSKA MI ROKO
STESALA JE, DOMA DVA DRAGA ENAKO.
LATINSKO, GERMANSKO, HELENSKO UČIL,
NAJRAJŠE SLOVENSKO SEM SLOVSTVO GOJIL.

Kettejev profesor matematike in fizike Ignacij Fajdiga mi je pravil, da je bilo proforskemu zboru zelo žal, ko se je izvedelo, da je bil njegov učenec osmošollec potrjen k vojakom na dolga tri leta, toda da je nesrečno tega sam kriv, ker da ni ne svojega razrednika ne ravnatelja pred naborom spomladaj 1897 niti obvestil, v kakšni nevarnosti je. Profesorji so namreč že prej večkrat z uspehom posredovali pri avstrijski naborni komisiji, da so osmošolce šele drugo leto, to je po opravljeni maturi, potrjevali k vojakom. Kette je bil takten in tih človek, ki ni rad nadlegoval ljudi, zlasti ne profesorjev, ki so v tedanjem času zviška gledali na dijaka.

Kette je stanoval v šolskem letu 1896-97 v poslednji hiši Kandije ob sedanji Zagrebški cesti št. 59 pri Matevžu Juncu. Hiša je bila nova in dijaška soba prostorna in udobna, čeprav so v njej bivale štiri osebe. Zadnje leto svojega novomeškega bivanja se je pa preselil v pritlično in nizko hišico dimnikarja Štamcarja (po domače Atile) ob stari državni cesti, ki drži iz Novega mesta čez Kapiteljski hrib v Ljubljano, sedaj Tavčarjeva cesta št. 5. Zidana hišica tiči v vzhodnem pobočju omenjenega hriba, ko se spušča proti mestu. Severni in manjši del hišice je bila Kettejeva sobica, ki je ticala precej v obrovu, tako da bi se bila mogla rabiti za klet, če bi bila še malo bolj porinjena v pobočje hriba. Razumljivo, da je moralo tako stanovanje biti vlažno in nezdravo in da bi mogel v njem še zdrav človek dobiti kak kake bolezni. Pokojni profesor M. Markič mi je pripovedoval, da je pozimi 1898 pregledoval po nalogu ravnateljstva dijaška stanovanja in da je pri tej priliki videl tudi pesnikovo sobico, ki da je bila na mnogih mestih plesniva in stene so bile mokre, toda mladi mož se ni izselil, četudi so mu to nasvetovali. In v tem temnem prostorčku, v tej jazbini je Kette zložil svoje najlepše in najbolj dovršene pesmi. Grelo ga je sonce ljubozni do Angele, kraljice njegovega srca, in pozabil je na vse zlo, ki ga je obdajalo. Čudna igra usode je nanesla, da si je neposredno nad to ubogo hišico

nekaj let po Dragotinovi smrti sezidal novomeški dobrodušni meščan, Angelin mož, lepo vilo, ki je do danes menjala že tri lastnike. Čas je pač otrok, ki se s kamenčki igra — otrok na prestolu, kakor je rekel helenski modrijan stare dobe.

Po prvi svetovni vojni, menda leta 1924, sem obiskal Štamcarjevo hišico in sem jo našel v istem stanju, kakor je bila za časa Ketteja, le da nista več živila ne gospodar ne njegov sin Francelj, ki je umrl kot četrtišollec za jetiko. Mag. pharm. Ramor je trdil, da je Kette verjetno dobil prve kali sušice prav od tega svojega mladega prijatelja in sostanovaleca, ki ga je tudi zvilil v očetovo hišo in ki je Kettejeve pesmi prepisoval in skrivaj čital dijakom po višjih razredih gimnazije. V hišici je leta 1924 samevala le postarna vdova, nekdanja pesnikova gospodinja, ki mi je mnogo pripovedovala o prerano umrlem pesniku.

Razkazala mi je pesnikovo sobico s skromno opravo iz leta 1898. Snela je s stene srednjeveliko ogledalo z ozkim pozlačenim okvirom ter me opozorila na dve dolgi in ozki koloni številke na hrbtu ogledala. Na vprašanje, kaj naj bi številke pomenile, mi je odgovorila: "To so denarni zneski, ki sem jih Dragotinu posojala ob raznih prilikah; številke pomenijo največ avstrijske krajcarje (2 vinarja), le sem ter tja kak goldinar. Največji dolg je znašal pet goldinarjev, katerega je naredil o priliki svojega godu zato, da bi dal za pijačo dijakom, ki so mu zapeli podoknico. Hišico sem fotografiral še v starem stanju, tako da se dobro vidi okence na steni, ki je deloma v zemlji. Po Štamcarini smrti so dediči hišico prodali, a kupci so jo nekoliko predelali in osnažili. Lansko leto (1949) je bila ob 50-letnici pesnikove smrti na srednjo steno vzidana bela marmorna plošča z napisom:

V TEJ HIŠI JE LETA
1897 IN 1898
ŽIVEL IN USTVARJAL
SVOJA NAJVEČJA DELA
DRAGOTIN KETTE
SLOVENSKI PESNIK

Se o Kettejevih portretih in podobah. Pesnika ni za njegovega življenja portretiral noben umetnik. Znani sta dve fotografiji, ki ju je prvi objavil Anton Aškerc v prvi izdaji Kettejevih Poezij (1900) in ki sta bili pozneje razširjeni po časnikih in časopisih. Ena predstavlja pesnika na mrtvaškem odru, druga pa je iz leta 1898, ko se je skupaj s svojimi tovariši abiturienti fotografiral pri H. Dolencu. Drža glave ni prav pristna, je nekam prisiljena, kar je zakrivil arničar-fotograf; glava je preveč vzdignjena in zato je videti obraz skrajšan, lice pa širše kakor je bilo v resnici. Veliko bolj naraven in manj nameščen je posnetek obličja iz mlajših let, menda po končani nižji gimnaziji; fotografiran je v skupini sošolcev, med katerimi sta tudi Franc Derganc, poznejši literat in kirurg, ter Anton Lajovic, poznejši sodnik in glasbenik. V primeri s Kettejevo vnanostjo so videti njegovi sošolci precej nezaviti, so še dečki, medtem ko so njemu že zrasti prvi brki in pod doljno ustnico podolgovata ozka bradica ("muha"). To je pravi Kette s pristno držo glave in z izrazom obraza, ki je ustreza njegovemu značaju in njegovi duševnosti. Fotografija predstavlja fanta osemnajst let. Kolikor vem, slika do danes ni bila objavljena. Na osnovi teh dveh fotografij in na osnovi mojih podatkov o barvi oči, las in brk je naredil zame slikar Ivan Vavpotič leta 1940 oljni portret pesnika v naravni velikosti z vizionarnim profilom Angele v ozadju. Profil je videti, kakor da je zasnovan iz ožarjenega kosa oblaga. Oljno studijo za ta portret hrani zobni zdravnik dr. Vrhovec v Celju.

Leta 1923 sem izvedel, da bodo telesni ostanki Dragotina Ketteja in Josipa Murna izkopani na pokopališču pri sv. Krištofu in prenešeni v skupno grobnico pri Sv. Križu, kjer se jima bo pridružil še tretji prijatelj, Ivan Cankar. Na nekem mestu sem zapisal, da me naj na dan odkopa skeletov pokličejo k Sv. Krištofu zaradi znanstvenega antropološkega pregleda in premerjenja osteoloških ostankov obeh pesnikov. Žal me ni nikdo po-

W. Averell Harriman, posebni pomočnik predsednika Trumana, ki se je vrnil z naglega obiska generala MacArthurja v Tokiju, ker je slednji na svojo pest obiskal diktatorja Čiang Kajška na Formozu, kar je izzvalo obilo kritike v vladnih krogih.

klical, ker je pri tej stvari imel važno besedo univ. profesor dr. Ivan Prijatelj, moj stalni nasprotnik. Pozneje mi je varuh pokopališča povedal, da so kaznenci odkopali oba groba in tudi prenesli telesne ostanke k Sv. Križu. Omenil je tudi, da so bile Kettejeve kosti bolj potemnele, a Murnove da so bile bele. Pri zadnjem da so izkopali še kos sukunjača z žepom, v katerem so našli bakren krajcar. Zdaj vsi trije poeti počivajo v skupnem grobu in vsak ima na površini svoj nagrobni spomenik z napisom. Leta 1949 so prinesli k njim še Otona Županičiča, ki je Ketteja preživel za celih petdeset let. Žal, da ni bil Kettejev prvi nagrobnik prepehan od Sv. Krištofa v Vestni ali Narodni muzej.

Ker smo že pri pokopališčih, naj bo nekaj omenjeno tudi v novomeškem starem pokopališču za nekdanjim kapucinskim samostanom (danes pošta). Okoli 1924 je novomeški magistrat sklenil opustiti to pokopališče in ga spremeniti v park. Kakor mi je poročal tedanji župan dr. Jože Režek, je odločil, da se park imenuje "Kettejev park" in da se na mestu podrtih pokopališčne cerkvice postavi pesnikov spomenik. Branil je, da bi se prenesli telesni ostanki pisatelja Janeza Trdine in filologa o. Lacka Hrovata na novo pokopališče ob Ločenski cesti, ker je hotel, da ostaneta groba v parku in da se na grobu prvega postavi kamnita piramida s portretom in napisom. Leta 1935 je pri mestnih volitvah zmagala nasprotna stranka, župan dr. Režek je odstopil, nakar je obveljalo nazirane nazadnjaške stranke in načrt glede Kettejevega spomenika ni bil izveden. Tudi Janez Trdina in pater Lacko sta morala zapustiti svoje prvotno počivališče in sedaj leži prvi ob glavni poti na novem pokopališču, medtem ko je našel drugi svoj pokoj v skupnem grobu očetov franciskanov. Na sodnji dan bo pater Lacko težko našel svoje stare in revmatične kosti in go gotovo mrmral: "Seme", kakor je imel navado v življenju, če ga je kdo razjezil.

Dragotin Kette je pesnik novega slovenskega soneta. Od Prešerna sem ni nikdo dal Slovencev kaj lepšega in popolnejšega v tej tesno vezani in zlahkni pesniški obliki. Očarljiva je njegova poezija, polna diha narave in je bistveno slovenska. Postal je ljubljene mladine. (Tovariš)

Koroške vesti

Hočemo učiteljev, ki bodo slovenščino tudi ljubili

Na 107 tako imenovanih dvojezičnih šolah naše dežele so se zaprla šolska vrata. Naša mladina pa je z radostnim občutjem in s spricvali v rokah pohitela domov. Ni bilo to veselje, ki naj bi izviralo iz občutkov ob uspešno končanem šolskem letu. Ne, to veselje ima drug vzrok: naša mladina je hitela z veseljem iz tujih, mračnih 355 razredov, ker je tam bila ves čas izpostavljena pritisku in zapostavitvi. Veselje jo je zajelo, ker bo lahko doma govorila in mislila tako, kakor jo je učila in vzgajala rodna mati. Med 386 učitelji na uvedenih šolah jih ima komaj 41 usposobljeni izpit, 142 zrelostni izpit iz slovenščine. 75 je tak-

snih, ki so zmorni zjecljati komaj par slovenskih stavkov. Vsi ostali ne razumejo niti trohice slovenščine. Tisti, ki imajo "zrelostni" izpit iz slovenščine, niso po lastni izjavi sposobni napisati brez napake niti najkrajšega pisma v slovenščini. Mar bi se smeli čuditi, če beži mladina rada iz prostorov s takšnim vzdušjem? Slej ko prej vztrajamo na tem, da pridejo v naše šole učitelji, ki ne bodo le malo ali pa čisto nič razumeli slovenščino, ampak takšni učitelji, ki so slovenščino in slovensko kulturo tudi vzljubili.

Po koroških vaseh

V Svobah so uprizorili igralci domačega prosvetnega društva znano Finžgarjevo dramo "Razvalina življenja". Igra je pokazala, da nam ni treba biti v skrbeh za igralski naraščaj.

V Bistrici v Rožu smo pokopali delavca Edija Polaka, ki ga je zadela kap pri obranjanju češenj. Bil je zmerom zaveden Slovenec.

V Pliberku še zmerom ni učitelja na ljudski šoli, četudi je bil že davno imenovan na to mesto učitelj Sibitz. Verjetno ni vsč pliberškim purgarjem, ki bi si želeli znanega pomemčevalca nadučitelja Miklina, ki službuje v Zvabeku.

V Št. Rupertu pri Velikovicu smo dobili nove zvonove, ki pa imajo kljub dobri polovici slovenskih župljanov samo nemške napise. Znani "prijatelj" Slovenec dr. Mayrhofer je zlorabil to priliko za napad in gonjo proti partizanskemu spomeniku na štruperskem pokopališču.

V Rutah nad Bistrico pri Pliberku smo imeli čebelarški tečaj, ki se ga je udeležilo 26 čebelarjev iz vseh delov Podjume.

V Radišah je umrl Lovrenc Pistotnik, ki je z veseljem prebiral slovenske liste in slovenske knjige. Njegov sin edinec je padel kot hraber partizan. Gestapovci so umrlega Pistotnika mučili in trpinčili v celovških ječah, prav tako tudi ostale družinske člane. Avstrijski oblastniki mu niso priznali rente po padlem sinu, pač pa mu jo je priznala nova Jugoslavija, ki ji je bil pokojni Pistotnik globoko vdan in zvest.

V Pliberku smo imeli občni zbor Slovenskega prosvetnega društva "Edinost". Počastili smo tudi spomin Prežihovega Voranca. Za predsednika smo spet izvolili požrtvovalnega tov. Franceta Hanina.

KAKŠNA BO BODOČA LJUBLJANA

Ljubljana. — Nedavno je plenum mestnega ljudskega odbora v Ljubljani obravnaval generalni regulacijski načrt, ki upošteva vse potrebe mesta z 250.000 prebivalci. V tem načrtu je posebno važna določitev stanovanjske cone, ki mora imeti v bodoče vse pogoje za zdravo in udobno življenje prebivalcev. Južni del cone bo zazidan z enonadstropnimi, severni pa pretežno s štirinadstropnimi stavbami. Za industrijo je na zahodu in vzhodu Ljubljane določen ustrezajoči kompleks zemljišč, in sicer vzhodno od Šmartinske ceste in severno od železniške proge, na zahodu pa z velikim obsegom Litostroja in bodoče toplarne. Stare industrije se bodo iz mestnega središča preselile v industrijsko cono. V mestu, med stanovanjskimi predeli, bodo samo obrati z visoko razvito tehniko. Živilska industrija se bo naslonila na agrarno zaledje mesta. Za povrtno pa so določena zemljišča ob Dolnicah, v Štepanji vasi in Vrbovcih.

Za upravne, reprezentativne in kulturne ustanove je določen prostor med Prešernovo in Resljevo cesto ter od Gregorčičeve ulice do železnice. Najvišje znanstvene ustanove bodo razmeščene južno od Kongresnega trga in Rimske ceste. Bolnišnica ostane po novem načrtu na dosedanjem mestu. Okoli nje bodo zgrajeni še številni novi objekti. Z boljšo ureditvijo prometa in obdelavo cestnišče je mogoče dati temu predelu potrebno tišino in vse higienske pogoje. Prostor za bodočo kliniko bo določen sporazumno z zdravstvenimi strokovnjaki. Tudi pokopališče ostane, kjer je; v načrtu je pokopališki park in krematorij. Sedanje ljubljansko letališče bo v bodočnosti služilo športnim namenom in za zvezo z novim civilnim letališčem pri Brnkih na Gorenjskem. Središče bodočega prometa je po novem načrtu magistrala — to je Tyrševa cesta podaljšana proti jugu. Na to magistralo je navezana vsa ostala mestna prometna mreža, ki s karejskimi cestami deli mestno ploskev najbolj dosledno v severnem predelu (na kareje — pravokotnike 400x600 m). Te ceste prevzamejo ves mešanjski promet, karé sam pa napajajo notranje stanovanjske ceste lokalnega pomena. Neposredni dostop iz raznih con v središče Ljubljane prevzamejo koncentrične ceste. Trase teh cest (Celovška, Tržaška, Do-

lenjska, Šmartinska) so stare in jih je mogoče popraviti zaradi slabotne zazidave. V načrtu so tudi obvozne ceste za težji promet.

Železniški, potniški in tovarni promet sta ločena po trasah in kolodvorih. Za potniški promet se obdržijo sedanje trase kot najkrajše in že zrastle v mestno telo. S poglavitvijo proge bodo odpravljene poslednje prometne nevspečnosti. Tovarni promet bo prevzela obvozna "Proga V. kongreas KPJ". Mesto bo s tem dobilo pet tovarnih kolodvorov, ki bodo na Viču, v Št. Vidu, Črnučah, na Rakovniku, v Zalogu in še posebni osrednji tovarni kolodvor. Cestni in železniški promet sta po novem načrtu ločena in izvedena dosledno v dveh nivojih s tem, da se železnica poglubi.

Razen izpopolnitve vodovoda z novimi vodnjaki in cevovodi ter poprave in zgraditve novega kanalizacijskega omrežja s čistilnimi napravami določuje regulacijski načrt za glavno mesto Ljubljano, postavitev nove plinarne, novega električnega transformatorja ter treh toplarn ob Litostroju, za bolnišnico in pri Tehniški visoki šoli.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETA

so vsi društveni tajniki in tajnice in člani, ki jih društva izvolijo v te vrste.

- Naši nastavljeni lokalni in potovalni zastopniki za določene okraje so:
- Louis Barbarich, za Milwaukee, Wis. in okolice.
- Anton Jankovič, za Cleveland, Ohio in okolice.
- Frank Klum iz Chisholma, Minn. in Chisholm in okolice.
- Frank Cvetan iz Tice Hill, Pa. za vsa srednje-vzhodno Penno.
- Anton Zornik iz Herminala, Pa. za vsa zapadno Pennsylvanijo.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svoje naročnino direktno listu

PROSVETA
2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

PICK YOURS!

"We'll get it for you "wholesale"!"

A home in the country?
DOWN PAYMENT . . . \$2,000
OUR PRICE . . . \$1,500

A business of your own?
ESTIMATED CAPITAL . . . \$10,000
OUR PRICE . . . \$7,500

College for Bob?
ESTIMATED COST . . . \$2,000
OUR PRICE . . . \$1,500

Retiring to a small farm?
ESTIMATED COST . . . \$15,000
OUR PRICE . . . \$11,250

A trip to Europe?
ESTIMATED COST . . . \$1,500
OUR PRICE . . . \$1,125

You figure it out. A Bond that costs you \$18.75 today, pays you \$25 ten years from today. Stash away \$3 today and that Bond is worth a full \$100 in ten short years. And if you think they aren't short years, just look back for ten. How many of the long-range plans you made then have you accomplished today?
Only one thing stopped you then. One quick decision will get you started now.
Make that decision today! Sign up now for the Automatic Payroll Savings Plan. You'll never miss it if you do, never have it if you don't. (If you're not on a payroll, make arrangements to save a Bond a month at your local bank.)
Whatever you want . . . you can buy at a discount with U. S. Savings Bonds.

AUTOMATIC SAVING IS SURE SAVING— U. S. SAVINGS BONDS

SNPJ PRINTERY

This is an official U. S. Treasury advertisement—prepared under the auspices of the U. S. Treasury and Advertising Council.

POD SVOBODNIM SOLNCEM

POVEST DAVNIH DEDOV
Spisal F. S. Finžgar

(Nadaljevanje)

In dvignilo se je mesto v bogatem sijaju—naglo kakor v pravljici, kakor fatamorgana sredi peščenega morja. Prestol, diadem in škrlat je zablestel na kraju, kjer je naravno srce treh kontinentov. Dvignil se je Bizanc—novi Rim—ob sinji Proponti na sedmerih holmih—kakor stari Rim. Palače so se povzpelle od morja kvišku po brežini—vse mesto en sam velikanški amfiteater. Kakor zgodovina njegova—sama igra in tragedija.

Oživele so vodne ceste, zarastli so jih gozdovi jambor, kreljuti jader so jih pokrile kakor tolpe ptic. In usipalo se je žito od severa in juga, po Gosporu in Proponti, bogastvo Arhipela in Egipta se je zivalo v Bizanc, afrikanška in evropska umetnost sta se kosali, katera prej zagospoduje na forih novega Rima. Karavane so krenile novo pot skozi malo Azijo, iz Tracije so se valile čete trgovcev. Ves svet je plul v mogočnih valovih in vsi valovi so tekli k sru—v Bizanc, ki je slonel kakor brezmejni dragulj na bajnem obrežju, okovan od treh strani v diamante iskrekih se valov, od četrte pa zavil v smaragde zelenih holmov.

Odkar sta Radovan in Iztok potovala z Epafroditom, je tonil v morje že četrty dan. Iztok je zamamljen polglasno vzkičal, ko je zagledal brezmejno plan, posuto z rdečim solnčnim zlatom. Zdelo se mu je, da je videl včasih to deželo v sanjah. Godei so popevali o nji, stare babice so pravile vnukom o domovih bogov. In prav taki so morali biti ti domovi. Vse krog njega sama bajka, sama skrivnostna povest.

V njegovi domovini pokajo stebila in se rušijo pod snegom. Tu pa diha Vesna. Od morja se zibljejo dehteče sape, se igrajo z njegovimi kodri in hitijo dalje na griče, kjer šepetajo z mirtami in cipresami, kjer jim prikimavajo listi sočnih skamor, kjer se mlado brstje platan širi koprncep od azurno nebo. Ob levi in desni, povsod vrtovi, po njih curljajo drobni studenčki v belem pesku, iz tal kipijo kvišku vodeni curki, krog njih hodijo ljudje v svili in škrlatu—iz temnih logov se ozirajo beli domovi. Pravljica—vse sama pravljica!

„Le glej, sinko, glej in ne devaj oči pod sedlo! Najlepše devojke bodo medele, ko jim boš nekoč v gradišču Svaruna, svojega očeta pripovedoval ob zimskem ognju, kaj ti je pokazal Radovan!“

Kakor iz sanj se je zbudil Iztok in se ozrl na Radovana, ki je jezdil poleg njega—tik za bogatim vozom Epafrodita.

„Očka!“

Samo to besedo je bolj vzdihnil kakor izrekel Iztok in se vnovič zatopil v krasoto.

„Ej, sinko, Radovan ti pokaže reči, da se ti izbuli pogled kakor zaklanemu telčku. Toda žejen sem in prah me grize po životu. Tudi v usta zaide in še v želodec. Po travniku bi se bolj jezdilo. Epafroditu je lahko, ko je skrit na vozu, kakor krt v luknji.“

Radovan je poskusil pljunuti.

„Vidiš, ne morem!—Da bi ne videl pred seboj vrat, skozi katera pohajamo v mesto, bi omedlel in padel s konja.“

Radovan je mrmral slabe volje, ali Iztok ga ni poslušal. Epafroditov voz je drčal čez most preko dvanajst sežnjem globokega rova. Stali so pred velikanskim zidom, delom Teodozija. Adrianopolska vrata—porta Polyandri—so zevala brezskrbno na široko odprta. Na vsaki strani je nosilo mogočen lok v zidu šestero stebrov iz rdečega marmora. In na zidu ob levi in desni mogočna stola, s katerih so blesteli šlemi stražarjev. In to mogočno zidovje, sklad na skladu, stolp ob stolpu, se je vilo na sever in na jug—tu vtonilo v morju, na severu se povzpelo čez griče, se strnilo z nebom in izgnilo v večernem mraku. Epafroditov voz je zadržal po porfirnem tlaku, podkve so glasno udarile,

cesarska straža je pozdravila vrlo spoštljivo. Ves Bizanc je poznal trgovca, vsak prostak je vedel, da ga cenil Upravda, ker ne štedi z zlatom, kadar so prazne cesarske blagajne.

Na ulicah se je gnetlo ljudstva. Nekateri so pozdravljali Epafrodita, drugi so zijali v Slovena, ki sta jezдила na konjih, in se čudili. Radovan se je vzravnal ter gledal ponosno in samozavestno na množico, kakor bi bil pobočnik samega Justinijana.

Vrva in gneča na ulici je čimdalje bolj rastla. Spremljevalci so morali pred voz, da so delali gaz. Voznik je pokal in kričal na ljudi—kljub temu so šli le počasi dalje. Ko so polagoma prišli do konca, se je cesta razširila, kakor bi se izlila reka v morje. Bili so na Teodozijevem foru. Sredi trga se je svetil na mogočnem stebri srebri konj, katerega je jezdil Teodozij, še v mraku blesteč bogatega zlata. Krog in krog so bila stebrišča, pod njimi ljudstvo vseh narodov, bogastvo cele zemlje, razkošje, veličanstvo, beda, suženjstvo, potepuhi in tolovaji—vse zmešano in strnjeno v živi voz.

Otdot so krenili z vozom proti jugu v ozko ulico.—Hitro so pognali in za četrty ure so se odprla vrata na dvorišče Epafroditovega doma.

Po pisanem tlaku je zašumelo. Sužnji so pripogibali kolena. S čelom so se dotikali tal in pozdravljali gospodarja. Streha na vozu je padla. Dva krepka numidijska sužnja sta dvignila Epafrodita in ga posadila v nosilnico, ki se je lesketala v svitu luči zlata in draguljev. Že sta prišla za pozlačene držaje, ko se oglašil Epafrodit.

„Melhior!“

Pred njega je pokleknil oskrbnik.

„Slovena, ki sta prišla z menoj, sta od danes moja gosta.“

„Tako je velela tvoja mogočna oblast!“

Melhior je poljubil zlati rob nosilnice, Egipčana sta jo dvignila in sta brezslušno odšla po mozaiku.

Nato se je ozrla vsa služinčad in pozdravila gospodova gosta.

„Barbara, barbara!“ so šepetali in se začudeni klanjali. Navajeni so bili gostov, ki so dohajali v najdražjem bisu, v svili in draguljih, trgovci iz Kartage in Egipta, in poslanci od samega cesarja. Ali ta dva! Prtene halje, bose noge, nemaziljene glave! Barbara! Toda tako je velela mogočnost gospodova. In če bi Epafrodit rekel psetu: On je moj gost—klanjali bi se mu pokorno. Radovan je razumel, kaj se je godilo. Preširno je sedel na konju in se je oziral po služabnikih. Iztok je razjahal kakor drugi spremljevalci. Ali Radovan je čakal postrežbe.

Ko je izginila nosilnica v dvorih krasne vile, je naročil Melhior za vsakega Slovena posebnega sužnja. Prijela sta konje za uzde—pri Radovanu je suženj pokleknil, upognil hrbet, da je stopil starej nanj, ko je lezel s konja. Na sužnja se Radovan še ozrl ni. Govoril je z Melhiorom, ki je spremljal tujca do stanovanja. Vedel jih je po krasnem vrtu, odkoder se je videlo na morje, v pristanišče trgovskih ladij.

„Hvalite Boga, vsak svojega, Krista, Zevsa, Merkurja, hvalite ga, da vaš gospod še živi.“

Radovan je govoril zelo na glas in se ozrl po služinčadi, ki je šla radevedna za tujcema. Ko so slišali Radovanove besede, so pritisnili vsi za njim in napeto poslušali njegov govor.

„Hvalite ga, vam pravim! Mrtev bi bil danes vaš gospod, brez glave in brez telesa, ker bi ga bili že požrli volkovi.“

Med služabniki so vzkipele glasovi in vzliki začudenja.

„Naj govori dalje tvoja častitljivost,“ je prosil Melhior.

(Dalje prihodnjt)

ASASA

PREŽIHOV VORANC

(Nadaljevanje)

„Nekako bomo pa že živeli...!“

Hotel nam je povedati nekaj tolažilnega, nekaj močnega, glas pa ni bil podoben namenu. Toda naš oče je znal vzdržati. Kakor vsakokrat, je tudi sedaj skušal premagati našo malodušnost in življenje. Ko nas je drugič pogledal, je bil njegov glas že zanesljivejši, že močnejši:

„Nekako bomo že živeli...!“

Še smo trepetali pred grdimi slutnjami, tembolj, ker se nam je zdelo, da se v materinih očeh sveti skrivna solza. Toda oče nas je že gledal s svojim dolgim, močnim pogledom in ko je tretjič spregovoril, je bil njegov glas že popolnoma samozavesten:

„Nekako bomo pa že živeli...!“

K nam je prišla pomlad. Prava pomlad je k nam prihajala mnogo pozneje, kakor pa v dolino in v sončne kraje, toda prvi oznanjevalec vigradi je prihajal k nam prej, kakor pa k njim. To je bil rdeči vres, ki je pokukal iz

bregovja, ko je v dolini še ležal sneg. Kadar pa je zabučala gora in se je njeno široko pobočje zazibalo od južnih vetrov ter so nato začele lomastiti globače, tedaj je bila vigrad tu.

Ko je oče prinesel iz graščine svojo žalostno novico, je bila pri nas še zima. Počasi smo se skušali sprijazniti z mislijo, da nam bodo pogozdili polje in da bo treba odslej drugače žveti. Oče nam je razlagal, da bomo šli delat v gozdove, kjer bomo zaslužili lepe denarce, mati pa bo z Aniko obdelovala doma tisto malo polja, ki ga bo graščina še pustila. K tujim ljudem zaradi tega nam otrokom še ne bo treba iti in tudi, od grunta ne bomo več živeli, toda živeli bomo, saj na ta način živi v okolici toliko drugih družin, ki še več mesa pojedjo, kakor pa smo ga mi do zdaj na Srotejevem.

Ko so se pa začele tajati njive in so vzbrsteli travniki in gozdovi, smo pozabili na vse očetove načrte. Pritegnil nas je klic zemlje. Kakor zamaknjeni smo strmeli v tisti del polja, ki bi po očetovem mišljenju moral biti pogozden, in z vsakim dnem nam

ga je bilo bolj žal. Čudno je s tem poljem, rečem vam! Ni bilo naša last, a smo ga ljubili, ljubili menda še željnejše, kakor pa če bi bili lastniki. Ljubili smo ga drugače kakor graščina. Nekih petnajst let smo živeli na Srotejevji freti in smo zrastle s temi robovi, odori in oplazi. Naposled nas je ta zemlja, pa naj je bila še tako trda in nevhvalna, redila. Ni nam rezala pogač, ampak več ovsenja, toda bili smo njeni in ona je bila naša. Zemlja nas je mučila, pila nam je znoj in kri in včasih smo jo kleli kakor svojega najhujšega sovražnika. Zdaj pa, ko smo vedeli, da jo bomo izgubili, da je zapisana tako rekoč smrti, smo se šele zavabili, da jo ljubimo kljub njeni trdoti in skoposti.

S strahom, a obenem tudi nestrpnost smo čakali kdaj bo graščina odmerila svet, ki bo pogozden. Toda tej se ni mudilo, kakor bi ne vedela, da je na Srotejevem že nastopila pomlad in klice k setvi. Naposled se je mati prva zganila:

„Boš moral vprašati, kje lahko začnemo z delom. Polje ne čaka.“

Oče je priznal, da bi bilo naj-

pametneje, toda čuden strah ga je zadrževal, da bi se napotil v graščino in povprašal za novo mejo. Bal se je trenutka, ko bodo prišli meričniki in bodo začeli rezati polje na dva dela. Nekega jutra pa je vstal zelo zgodaj, nakrmil voliča in me poklical:

„Joza, vstani, greva orat!“

„Kam pa?“ sem vprašal iznenaden. Ali oče že ve, kaj bo ostalo za nas?

„V brezje,“ mi je odgovoril zagonetnega obraza.

Njiva v brezju je bila za nas najbolj dragocena, spomladi najprej kopna, najbolj suha in najbolj godna za belo žito. Ker ni ležala daleč od hiše, je oče upal, da je graščina ne bo pogozdila. Toda tisto zgodnje jutro sem se prepračil, da očetovo upanje ni bilo tako trdno, kakor je govoril nam otrokom. Kajti polglasno mi je zaupal:

„Če njivo zorjemo, je morda ne bodo zasadili...“

Tudi meni se je ta misel zdela verjetna in zato sem se z vsem srcem vdal skrivni nakani. Odsliha sva orat in sva orala, da je nama z voliči vred teklo po hrbtih. Boječ se, da bi se med oranjem morebiti ne pokazal kakor gozdar ali oskrbnik in ne zakričal dol z vrha: „Hej, Kramohi, nehajte vendar z oranjem, saj bo ta njiva tudi zasajena!“, sem z vso silo priganjal voliča. Živalima sta jezika visela od prevelikega napora iz gobcev, toda jaz sem jih neumorno naganjal k hitrejši hoji.

Še huje kakor jaz je bil zamisljen oče. Zdelo se mu je, da gre vprega vse prepočasi, zato je sopihal nad seboj in nad voljo, boječ se, glasno vpiti, da ga ne bi slišali graščinski postopači in ga zalotili pri oranju. Da bi stvar šla nagleje od rok, je s težo elega telesa rinil merjasca za volmi. Včasih je na vsem lepem zamrmral sam s seboj:

„Če rešimo to njivo, potem se bo na Srotejevem že šlo dalo živeti...“

Potem smo znova zdirjali dalje. Njiva, ki smo jo druge kratki orali dva dni, je bila zorana v enem dnevu in pol. Ko sva bila z očetom gotova in je merjasec že ležal na zarah ter sta voliča sopeče prežvekovala, se je tudi oče zvrnil na zare, rekoč:

„Če le to njivo rešimo, potem bomo nekako še živeli...“

Oče je imel zelo prav, da so ga zaradi njive na brezju navdajale slabe slutnje. To se je pokazalo že prihodnje jutro, ko je oskrbnik navsezgodaj prišel k nam. Prva ga je zagledala mati in je vzdihnila:

„Nesreča nikoli ne stroji.“

Oskrbnik je prišel, da bi odkoličil polje, ki ga je gozdna uprava določila za pogozdovanje.

„Kramoh, ti in pa tvoj fant bosta pomagala količiti!“ je dejal, misleč pri tem na mene.

Oče je gledal tako grdo, da se je mati prestrašila in mu je na tistem rekla:

„Kar pojdi, saj ne moreš preprečiti saditve!“

Z očetom sva pripravila celo naročje količkov, nakar smo odšli z gozdarjem količit novo mejo.

Oskrbnik jo je ubral naravnost proti njivi na brezju. Nama z očetom je zastajala sapa. Ali gres nad to našo najdragocenejšo njivo? Saj tam ni drugega polja, ki bi ga mogli zasaditi. Ko smo prišli do njive, je oskrbnik odprl usta:

„Zakaj si jo pa zoraj, Kramoh?“

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVE. - CHICAGO 23, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 2-4904

CAUGHT IN THE WRINGER

„Zoraj sem jo, ker sem mislil, da bo ostala,“ se je delal oče nevednega, pri sru pa mu je z menoj vred postajalo vroče.

„Ne, ta njiva bo zasajena! Kakor baplata je porinjena v gozdnem področje, nam je pa na tem, da revir kolikor mogoče zaokrožimo.“

Oskrbnikov glas je bil suh in tuj ter je rezal, kakor bi z nožem vrtal v naju.

„Gospod, rad bi nekaj povedal, če smem?“ je rekel oče s pridržanim glasom.

„No, kaj pa? je menil oskrbnik skoraj dobrodušno.“

„Od te njive smo največ živeli...“

Toda oskrbnik se je nasmejnil:

„Odslej pa ne boste več, ker bomo njivo zasadili.“

Šele tedaj sem opazil, da se je za nami priplazila mati z ostalimi otroki. Ustavila se je kakih dvajset korakov pod sadnim drevjem, držeč malega Lukija na rokah, medtem ko so Anika, Foltuh in Nacuhi stali blizu nje. Mati je zadnje oskrbnikove besede najbrže slišala, mogoče pa jo je privabil tudi očetov zmeden pogled, ki se je bil od daleč uprl vanjo. Odločnih korakov se nam je približala in je rekla:

„Gospod, pustite nam to njivo zaradi otrok...“

Oskrbnik je bil očitno iznenaden, vendar se ni vdal.

„Vse zastoj, Kramohi, njiva je odmerjena za gozd in tu se ne da nič izpremeniti.“

„Gospod, pustite nam to njivo...“ je mati ponovila še enkrat.

„Gospod, pustite nam to njivo...“ so prosile preplašene oči Anike, Foltuha, Nacuha, ki so gledali izza njenega krila.

„Če nam vzamete to njivo, ne bo kruha pri hiši,“ je dejal oče.

„Kruha, kruha... kako ste sitni,“ se je razjezil oskrbnik: „Sklep je sklep in jaz sem zato tu, da ga izvršim. Parcele se bodo sedaj zaokrožile. Sicer, pa, kaj boste kopali tukaj oplaze? Saj se žitoreja v teh krapih ne izplača. Človek se muči, a dohodka ni. V Banatu, v Slavoniji naj obdelujejo polje, ker je svet za to. Pa bo vse prav na svetu...“

Oskrbniku se je menda zdelo, da je prišel med same sovražnike, kajti gledal nas je grdo in se zadenski odmikal od nas, ki smo ga obdajali v velikem polkrogu. Zaokroževanje... Banat... Slavonija... vse je zvenelo

som; za njim je isto ponovila mati in za njo naše otrokove oči. Izgubili smo bitko z oskrbnikom in poraženi stali na zarah. Pred nami se je pravkar začela blesteti sveža ral v jutranjem soncu, ki je nanjo poslalo svoje prve žarke; rahla, bela meglica se je kadila iz brazd, zemlja je dihala iz svojih nedrj. Opojno je dišala po plodnosti, po nekročudni vigradni strasti, ki hoče sprejemati, kaliti, roditi... Tj njiva na brezju, to boš zdaj zaman vpila po semenu, tvoja nedrja se bodo počasi izsušila, med tvoje grudi bodo nataknil tistega hudiča, tisto najemniško smrt, tiste sadike, ki ti bodo potem izpile sok in kri... Mi bomo pa stradali.

„PROLETAREC“
Socialistično-delavski tednik
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.
Stane \$3 za celo, \$1,75 za pol, \$1 za četrt leta.
NAROČITE SI GAI
Naslov:
Proletarec
2301 South Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POZIV naročnikom lista Prosveta
Uljudno apeliramo na vse naše naročnike lista Prosvete, dnevnika in tednika sredine izdaje, ter The Voice of Youth, da VSELEJ TAKOJ ko se preselite, naznanite upravnštvu lista in nam pošljete vaš stari in novi naslov, prvič zato, da naročnik dobi točno svoj list in drugi, da nam ni treba plačati 2 centa KAZNI pošti za vsak tak zanemaren slučaj. Pismenoma vam da brezplačno kartico Form št. 22-8 ako se vprašate, isto izpolnite in jo pošljite upravi lista.
Prosimo, upoštevajte ta poziv, s tem pomagate upravi za boljše poslugov dostavljanja Prosvete.
PHILIP GODINA, upraviitelj

Slovene Records
19 Inch Records - 79c
By M. Udovich and J. Laucho:
25144-F Pojno veselje; Miška pri četu
25191-F Ta marea; Hena vs eno je
25192-F Oh ura je bje; Nar. pezal
By Hoyer Trio:
25069-F Stari šotki; Moja Mica
25072-F Stajerska; Moj prijatelj
25129-F Gozdni valč.; Hapasa polka
By Frank Yanovick:
12276-F Ohio polka; Clairene waltz
12277-F Cherry polka; Twilight waltz
12302-F Be mine, polka; Summerdine
12314-F Cafe polka; Hurray Slovenes
12321-F Cheer up; Jolly polka
12342-F Three Yanks, p.; Dreamer w.
12376-F Jo Ann waltz; Pure O'Phone
12377-F Oh, Marie; On the beach
12394-F Blue skirt.; Charlie boxer
12395-F Whoop pol.; Bar-room polka
25193-F Gostinska; Živijo Sloveni
25194-F Živahna polka; Srečen bodi
25195-F Moja dekle; Sidana Marala
By J. Perush and his Band
R-574 Na Marjance, Clara (Clarice)
R-575 Short Snort; Cleveland waltz
R-576 Tarasinka; Wild Boy polka
R-577 Joliet polka; You don't know
By Kuser's Orchestra
C-401 Na zdravje; Nova domovina
C-408 Ljubica polka; Planica polka
C-410 Pomladinska p.; Bele rože, v.
C-419 Na oknu, v.; Na Vasi, polka
Order C. O. D. and write for a free catalogue of the largest selection of Slovene Phonograph Records, Sheet Music, Books and Dictionaries in USA or sent money order to:
PALANDEGH'S MUSIC HOUSE
536 So. Clark St., Chicago 5, Ill.

„PROSVETA“
2657 S. Lawndale Ave.
CENE LISTU SO:
Za Združ. države in Kanado \$9.00 Za Chicago in okolico je...\$9.50
1 tednik in... 6.80 1 tednik in... 8.30
2 tednika in... 5.60 2 tednika in... 7.10
3 tednike in... 4.40 3 tednike in... 5.90
4 tednike in... 3.20 4 tednike in... 4.70
5 tednikov in... 2.00 5 tednikov in... 3.50
Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisumu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.
Prištetu se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.
V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetu, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.
PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....
1) Ime..... Čl. društva št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2)..... Čl. društva št.....
3)..... Čl. društva št.....
4)..... Čl. društva št.....
5)..... Čl. društva št.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....
Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!